

Тулес Т. С.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент С. А. Вискушенко

ЗАГАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ МЕДИЦИНИ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Постановка проблеми. Термінологія відіграє важливу роль у професійній комунікації людей, оскільки виступає джерелом отримання, збереження та передачі наукової інформації, а також засобом оволодіння спеціальністю. Сучасна англomовна медична термінологія – результат багатовікового розвитку світової медичної науки, значення якої для вирішення нагальних проблем, пов'язаних із здоров'ям людини, із часом лише зростає. Тому **актуальність дослідження** зумовлена загальним спрямуванням термінознавчих студій на вивчення особливостей розвитку та перекладу англійських термінів, зокрема і медицини.

Метою статті є представлення результатів дослідження історії становлення англійських термінів медицини та специфіки їх перекладу українською мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз лінгвістичної літератури засвідчив, що різні аспекти дослідження терміна, на яких ґрунтується наша розвідка, висвітлені в працях К. Я. Авербуха, С. В. Гринев-Гриневича, В. І. Карабана, В. М. Лейчика, Е. Ф. Скороходька, Н. Felber та великої кількості інших термінознавців.

Виклад основного матеріалу. Формування англійських терміносистем, зокрема і термінів медицини відбувалося протягом багатьох сторіч і відображає процес розвитку означеної галузі знань і професійної діяльності [2: 60]. Виокремлюють наступні етапи формування англійської медичної термінології: грецький період, арабський період, латинський період, національний період та англійський період [4]. Англійська медична термінологія, як і будь-яка інша галузь знання, має 5 загальних особливостей розвитку, а саме: 1) інтеграція, яка відбувається завдяки тому, що медицина взаємодіє з багатьма іншими галузями,

насамперед, з генетикою, біологією та біохімією, наприклад, *biocycle* – біоцикл, *aglycosilation* – аглікозилірування; 2) диференціація, яка стає можливою завдяки формуванню в місцях дотику нових наук зі своїми власними термінологіями, таких як біохімія, гістологія, стоматологія, травматологія, токсикологія тощо; 3) інтернаціоналізація, яка реалізується через терміни з греко-латинською основою, наприклад, *automatic ventilating machine* (апарат для штучної вентиляції легенів); 4) уніфікація, яка досягається в результаті таких видів діяльності, як термінографія, впорядкування, стандартизація; 5) економія, яка реалізується за допомогою аббревіації, скорочення шляхом символів; введення в текст немовних засобів номінації – формул, наприклад, *IT* (*immunotherapy*) – імунотерапія [1: 27- 47]. Щодо походження, то термінологічні одиниці медицини поділяються з етимологічного погляду на питомі (*marrow* – кістковий мозок) та запозичені (*diagnosis* – діагноз, *cartilage* – хрящ, *nitrate* – нітрат). Поповнення англійської медичної термінології відбувається за допомогою традиційних словотвірних засобів англійської мови (морфологічний, синтаксичний і семантичний способи) на основі наявної фахової та загальнонавчальної лексики. Морфологічний спосіб характеризується підвищеною продуктивністю: *subcostal* – підреберний, *dentition* – природні зуби.

Англійська медична термінологія включає численні терміни-словосполучення, які завдяки своїй складній багатокомпонентній структурі надають оптимальну номінацію фахового поняття, наприклад, *foreign matter* – чужорідні об'єкти. При розгляді основних прийомів перекладу медичної термінології виявлено, що серед перекладацьких трансформацій, які застосовуються при перекладі англійських текстів медичної галузі українською мовою зустрічається: конкретизація значення (*respiratory symptoms* – симптоми захворювання верхніх дихальних шляхів), заміна частини мови (*stiff, painful joints* – оніміння і біль у суглобах), перестановка (*cough mixture* – мікстура від кашлю), калькування (*autogenic training* – автогенне тренування). Часто також доводиться вдаватися до прийомів транскодування (*genography* –

генографія) та експлікації (*iron lung* – апарат штучної вентиляції легенів). В англійській науково-технічній літературі спостерігається тенденція до скорочення термінів [3: 448], включаючи й англійські медичні термінологічні одиниці. У багатьох випадках аббревіатури розшифровують при перекладі на українську мову, наприклад, *RK* ((*right kidney*) – права нирка). Інші способи перекладу аббревіатур включають транслітерацію (англ. *PPD* – «*purified protein derivative*» відповідає укр. ППД – «очищений від білку туберкулін»), запозичення акроніма в початковому вигляді (іноземною мовою) (*LEC* (*lupus erythematosus cell*)) – ЛЕС- клітина – «вовчаночна клітина»), створення адекватної аббревіатури з українських термінів *NSAIDs* (*nonsteroidal anti-inflammatory drugs*) – НПЗЗ (не стероїдні протизапальні засоби).

Характерною рисою англійської медичної термінології є наявність численних термінів-епонімів. Обов'язковим складником терміна-епоніма є власна назва, яка при перекладі українською мовою зазвичай транскрибуються (*Lyme disease* – хвороба Лайма) або транслітеруються (*Addison's anemia* – анемія Аддісона). Більшість епонімів англійської медичної термінології піддаються як орфографічній, так і фонетичній трансформації, наприклад, *Loeffler's disease* – хвороба Леффлера, *Meynert's commissure* – Майнерта спайка, тобто адаптуються до мови–реципієнта [3: 282-283]. Окремі англійські терміни, що не мають у своєму складі прізвища, можуть перекладатися термінами із прізвищем, наприклад, *murine leprosy* – хвороба Стефанського.

Висновки. Отже, беручи до уваги вищезазначену інформацію, для якісного перекладу медичних текстів потрібно оволодіти достатньою кількістю термінів даної галузі, знати принципи їх словотвору та перекладу, оскільки зміст наукового повідомлення передається конденсовано в термінах. Завдання перекладача полягає у правильному виборі того чи іншого способу перекладу, щоб якнайточніше передати значення терміна з урахуванням контексту та відповідно до вимог української термінології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Авербух К. Я. Терминологическая вариантность : теоретический и прикладной аспект / К. Я. Авербух // Вопросы языкознания : сб. науч. трудов. – М. : РАН, 1986. – № 6. – С. 38-49.
2. Гринев-Гриневич С. В. Основы антрополингвистики (к лингвистическим основаниям эволюции мышления) : [учебное пособие] / С. В. Гринев-Гриневич, Э. А. Сорокина, Т. Г. Скопюк. – М. : Компания Спутник, 2005. – 114 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564 с.
4. Стегніцька Л. В. Історія становлення медичної термінології [Електронний ресурс] / Л. В. Стегніцька. – Режим доступу : www.rusnauka.com/19_TSN.../3_174070.doc.htm__